

Nemes Dóra

A kendlimajori művésztelep 25 éve

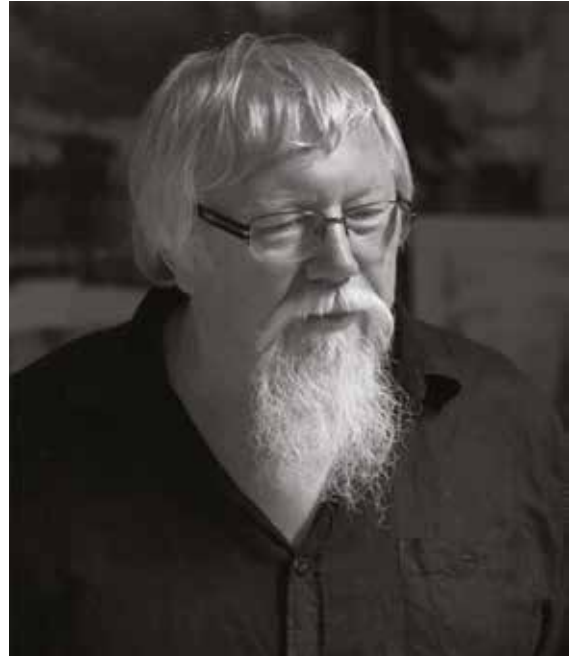
● Beszélgetés Ludvig Zoltánnal

– Minden történetnek van eleje. A Ludvig Nemzetközi Művésztelepé negyed évszázada kezdődött, de mégis hogyan?

– Az előzmények régebbre, a '70-es évek végéig nyúlnak vissza. Akkoriban kezdtem el rajztanároknak meghirdetett művésztelepekre járni, majd miután felvettek a Művészeti Alapba, egyre több külföldi meghívást kaptam. Volt olyan év, amikor tizenhárom szimpóziumon vettem részt. Szerettem ezt az alkotói légkört, amiben nekem is lehetőségem nyílt bemutatkozni, és másokat megismerni. Így teltek-múltak az évek, mígnem 1993-ban, egy magyar-osztrák barátom, Kovacsics Miklós segítségével elindítottam a TrofaiachArt nemzetközi művésztelepet Ausztriában. 1600 méter magasan, egy 150 éves faházban alkottunk a magyar barátaimmal, de csakhamar csatlakoztak hozzánk helyiek is. Öt év után a tábor megszűnt, ám szinte rögtön utána adódott az újabb lehetőség, amikor Páli Lászlóval megálmodtuk a kendlimajori művésztelepet.

– Miért éppen Kendlimajorra esett a választásuk?

– Laci odavalósi volt, és volt ott egy birtoka, amit felajánlott erre a célra. Ezer szállal kötődött Kendlimajorhoz, és szerette volna valamiképp híressé tenni. Egy kis reklám valóban rá is fért: akkoriban nem sokan tudtak a létezéséről, még én sem. Eleve egy aprócska faluhoz, Kisrécséhez tartozik, és mindössze egyetlen utcából áll. Laci mindig azt mondta: ha csak a tizedik művésztelepig eljutunk, már megérte belevágni. Az első alkotótábort – ami nekem akkor már tulajdonképpen a hatodik volt – 1999 nyarán tartottuk meg, és körülbelül 30 művészt hívtunk meg rá.

– Még az álmodozás szakaszában, a technikai részleteken túl, milyen szellemiségű műhelyben gondolkodtak?

– Utólag sokat beszélgettünk erről a feleségemmel, Klárával. A legelején talán még nem is gondoltuk át annyira a maga komplexitásában, hogy milyen művésztelepet szeretnénk. Az elvi alapkövek, persze, megvoltak, de évről évre csiszolódott a belső kép. Mint minden szimpóziumnak, ennek is az a legfőbb célja, hogy a művészek kilépjenek az alkotóterem magányából, és – felülkerekedve a földrajzi és kulturális távolságokon – reggeltől estig együtt dolgozzanak. Közben szép lassan megismerik egymás művészetét, és a mögötte rejlő embert.

– Idén kicsivel több, mint negyven művész érkezik Kendlimajorba. A többségük visszatérő vendég, de az újak esetében általában milyen szempontok szerint választja ki a résztvevőket?

– Mindig olyanokat hívok meg, akik pozitívan gondolkodnak, nyitottak, és az sem zavaró a számukra, ha például alkotás közben figyelik őket a látogatók. Ezen kívül szigorú feltétel az egyéni stílus és a művészi színvonal megléte, ami egyúttal a művésztelep nivóját is biztosítja. Minden évben akad négy-öt olyan alkotó, aki kimagaslik – nem minőségben, hanem tempóban, gondolkodásban, frissességben –, és ők érezhetően jó hatással vannak a többiekre, húzzák őket magukkal.

– A kendlimajori szimpózium két és fél évtizede töretlenül működik, az eredeti elképzelést – a tíz évet – két és félszeresen túlszárnyalták. Visszatekintve hogy látja, melyek voltak a mérőkövek?

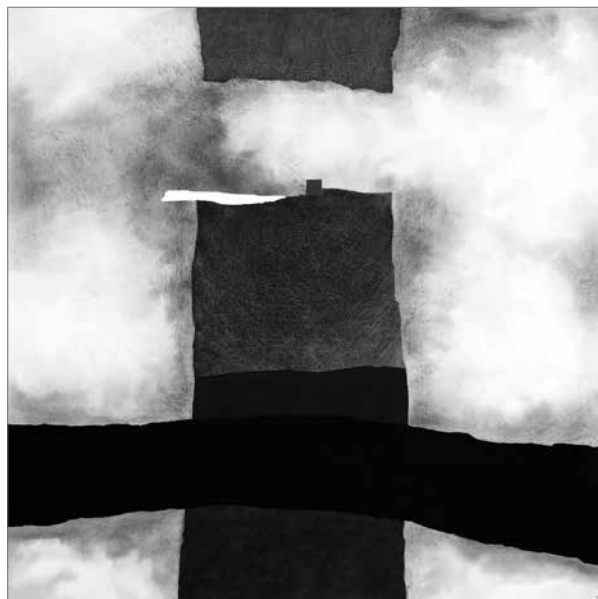
– 2006-ban építettünk egy új műtermet, és ezzel megnyílt a Kendlimajor Művészeti Szabadiskola. Anyagi szempontból ez mindenképp egy fontos állomás volt, az önszponzoráció évei után egy kicsit fellélegezhettünk. Mindeközben újabb társakra találtam Wilhelm Gábor és Siegmund Schmidt személyében.

– És ha a műalkotások felől közelítjük meg a kérdést? Voltak nagy korszakok, paradigmatváltások?

– Az évek során fokozatosan bekövetkezett egy fordulat. Ehhez hozzájárult az egyéni életutak alakulása, de ha a közösség egészét nézzük, akkor elmondható, hogy az első években még több volt a hazai képzőművész, illetve a természetelvű alkotó. Jellemzően naturalista munkák, tájképek születtek. Ma már azonban több a külföldi vendégünk és a kortárs festmény, szobor is. Szeretném, ha egyszer összeállna itt egy olyan gyűjtemény, amely hűen tükrözi a mai kor művészeti gondolkodását, technikáit és stílusait, ezért főleg modern alkotókat hívok meg. A kortárs szemlélet ennek köszönhetően a befogadók és a szponzorok körében is egyre népszerűbb. Nem titkolt szándékom, hogy ilyen irányba tereljük a közízlést, a tapasztalat ugyanis az, hogy a mai Magyarországon nemcsak vidéken, hanem Budapesten sem lehet a nemzetközi kortárs művészet olyan színes palettájával találkozni, mint a kendlimajori szimpóziumokon.

– Ez azért mégiscsak megdöbbentő némileg...

– De sajnos igaz. Az utóbbi 15 évben jóval kevesebb fóruma lett a kortárs művészeteknek. Megszűnt például a képcsarnok-rendszer, ahol az ember legalább találkozhatott haladó felfogásokkal. Ráadásul csak szigorú rosták után dőlt el, kinek az alkotásai kerülhettek egyáltalán ki. Ma már gyakorlatilag bárkinek lehet kiállítása, színvonalától és mondanivalójától függetlenül. Ebben a megváltozott környezetben a művészek elbizonytalanodtak, mert nincs, aki pontosan megítélné, hogy melyik a jó vagy a kevésbé jó kortárs irány. Külföldön azért akadnak pozitív példák: a közel-keleti Katarban körülbelül tíz évvel ezelőtt elindítottak egy nemzetközi szimpóziumot. A harminc-harmincöt résztvevő között évről évre kiosztanak 120x120 centis vásznakat, és a tábor végén mindenkinek ott kell hagynia két alkotást. Ezek aztán a fővárosban, Dohában található kortárs múzeumba kerülnek. Ma már Szaúd-Arábiában, Malajziában, Izraelben és Törökországban is működnek hasonló, kifejezetten alkotótáborokra szervezett, kortárs művészeti központok. Ennek a trendnek számos előnye van: anyagilag is kifizetődőbb, mintha évtizedek múltán, galériákból vásárolnák fel a képeket, valamint az alkotások helyben készülnek.

Erdős János: Kép-80, 2014

Giuseppe Strano Spitu (Spanyolország) munkája

Akhsar Esenov (Oroszország) munkája

Fischer György munka közben

– **Példaértékű és ritka ez az előrelátó hozzáállás. Bizonyára hálás érte a művésztszadalom, amelynek minden korban megvoltak a maga nagy kihívásai. Ma melyek ezek?**

– Elsőként talán a megélhetés bizonytalanságát említeném, de az emberek közönye is elkeserítő. Nem kíváncsiak arra, hogy készülnek-e egyáltalán új alkotások – van-e hozzá kedv, ötlet, eszköz? Nem érdekli őket. Pedig kollektív felelősségvállalásra lenne szükség – gondoljunk csak bele: miért is ragadna bárki ecsetet vagy vésőt, ha a végén nincs kinek megmutatnia a kész művet? Az a kortárs festmény vagy szobor, ami ma-holnap megszületik, 50-60 év múlva a klasszikus művészet része lesz. De ha nem készülnek kortárs festmények és szobrok, akkor nem lesz, ami fennmaradjon, azaz a XXI. század első felének nem lesz lenyomata a művészettörténetben. Ez pedig óriási veszteség lenne, mivel semmi sem tudja mélyebben megragadni egy adott kor szellemét, és a benne élő emberek létállapotát, mint a művészet, legyen szó bármely ágáról.

– **Ez a válságos létélmény visszaköszön a Kendlimajorban készült műalkotásokon is?**

– Azokon talán annyira nem. Egy alkotótáborban megvan az az odafigyelés, törődés és érdeklődés – a művésztszak, a látogatók és a támogatók részéről is –, ami a szimpóziumon túli világból hiányzik. A művésztelep jubileuma alkalmából készítettünk egy könyvet, amihez önvallomásokat kértünk minden résztvevőtől – inkább ezekben fogalmazták meg, szerintük melyek a társadalom aktuális problémái. A fehéroroszországi Natalya Zaloznyát például a nők helyzete, kiugrási lehetőségei foglalkoztatják, mondjuk, ő ezt szó szerint megjeleníti egy-két festményén. De van olyan is, aki nem arra akarja használni a művészetét, hogy a mindennapi gondokkal terheljen másokat, hanem azt szeretné, hogy a szépséget lássák meg az alkotásaiban.

– **Az elhangzottak alapján már-már az a benyomása támad az embernek, hogy az egyszeri érdeklődő számára „érthetetlen”, „befogadhatatlan” modern művészet csak városi legenda... Kell egyáltalán félni a kortárs alkotásoktól?**

– A legtöbben valóban valamiféle elborultságra asszociálnak, ha meghallják azt a szót, hogy kortárs. Bevallom, van olyan vadhajtás, ami nekem sem tetszik, de attól még elfogadom, mert annak is van létjogosultsága. Azt hiszem, abban a média és az internet is ludas, hogy az emberek sokkal több olyan mai alkotással, performanszal találkoznak, ami ugyan látványos, de igazából senkinek sem tetszik. Emiatt hajlamosak azt hinni, ez a teljes paletta, pedig valójában annak csak egy-egy színfoltjáról van szó. A helyzet az, hogy ma is azok a művészek vannak többen, akik nem az elidegenítés szándékával látnak munkához, hanem arra törekednek, hogy befogadható, értékálló és esetenként mutatós alkotásokat alkossanak, ami akár egy nappali falán is jól néz ki.

– A Ludvig Nemzetközi Művésztelepen is ez az attitűd a jellemző?

– Igen, de ez nem jelenti azt, hogy elzárkóznánk az „újítók” elől. A nagyjából 35-40 fős társaságban mindig akad egy vagy két akciófestő. A török Orhan Cebrailoglu például hatalmas gesztusokkal és dinamikával fest nagy felületekre, rengeteg színt használ, és bizony nem egyszer például kefével megy végig a képen, vagy épp rátapos. Rengeteg feszültséget ad ki magából, és ez a végeredményen is érezhető. Ez megint egy kicsit új, egy kicsit más Kendlimajor, mint amit megszoktunk, de egyáltalán nem bánjuk.

– Mondhatjuk akkor azt, hogy a szimpózium hidat teremt az érdeklődők és a kortárs művészet között?

– Mindenféléképp, bár a művésztelepek önmagukban nem tudják az egész társadalom szemléletét teljesen megváltoztatni. A legnagyobb probléma az, hogy nincs is nagyon lehetőség kortárs művészetekkel találkozni. Elég megnézni, az utóbbi években kiknek az alkotásaiból nyílt kiállítás, például Budapesten. Mucha, Picasso, Van Gogh – mind a régi, nagy klasszikusok. Ma egyszerűen nem jellemző, hogy kortársakat hívnának meg, de így hogyan is barátkozhatná-

Katalin Bereczki-Kossack (Németország) munkája

nak meg az emberek az új alkotókkal, stílusokkal és irányzatokkal? Nem ismerik őket, és ennek hiányában nem is mernek véleményt formálni. Nagy előrelépés lenne, ha a befogadáshoz kapnának valamiféle segítséget, akár interaktív tárlatvezetések formájában, vagy olyan tévés vagy rádiós műsorokban, amilyenekből régen sok volt. De az sem lenne baj, ha az iskolai művészetoktatás felvenné a lépést ezzel a feladattal.

– Aki ellátogat a Ludvig Nemzetközi Művésztelepre, nemcsak a képzőművészet különféle ágaival találkozhat: a kísérőprogramokkal a zenét és színházat is becsempészték a tábor életébe. Honnan jött ennek az „összművészetiiségnek” az ötlete?

– Már Ausztriában is összeültünk zenélni egy-egy nap végén, hogy elszórakoztassuk magunkat. Nem is volt kérdés, hogy ez a hagyomány Kendlimajorban is folytatódik. Az elmúlt évek alatt zenészeket, táncosokat, színészeket is meghívtunk, de ha épp nem volt vendégünk, akkor is feltaláltuk magunkat. Néhány éve az egyik spanyol barátunk, Paco Ariza elmesélte, hogy náluk, Almuñécarban minden teliholdkor kimennek néhányan a tengerparti sziklákhöz, és verset mondanak. Gondoltuk, ezt Kendliben is kipróbáljuk. Az első alkalommal telefonos összeköttetésben voltunk a spanyolokkal. Az akkori csapatunkat kicsit váratlanul érte a dolog, de a többség azért bekapcsolódott, mindenki a saját nyelvén. Volt, aki ősi oszét verset mondott. Akkor az a különös benyomásunk támadt, hogy a költészet ugyan a szavak művészete, de talán mégsem kell érteni minden egyes szót ahhoz, hogy tudjuk, miről szól egy vers. Úgy voltunk és vagyunk azóta is kicsit, mint a macskák: beszélgetés nélkül is értjük a másik rezdüléseit.

– Az idei, 25. Ludvig Nemzetközi Művésztelepet miként teszik emlékezetessé?

– A már korábban említett könyv, azt hiszem, méltó lenyomata az elmúlt két és fél évtizednek. Százhusz művészt sikerült utolérni, akiktől egy-két fotót és rövid életrajzot kértünk, valamint azt a bizonyos önvallomást. Mindemellett körülbelül ezer fotót válogattunk ki, javarészt életképeket, amelyek itt, a művésztelepen készültek. Végül egy kétnyelvű, csaknem háromszáz oldalas kötet született. Hónapok óta dolgoztunk rajta, és a fotók válogatásakor szembesültünk azzal, milyen nagy ívű fejlődésen mentek keresztül néhányan az elmúlt évek alatt.

– A 25 év kötelez – hogyan tovább? Milyen álmokat dédelgetnek a jövőre nézve?

– Mindenképp szeretnénk folytatni ezt a munkát, és úgy néz ki, Dani fiúnk személyében biztosított az utánpótlás. Ugyanakkor van megoldásra váró feladat is: a művésztelep szponzorai javarészt a baráti társaságunkból kerültek ki, velünk egyidősek. Nagy szükség lenne olyan fiatalokra, akik oda tudnának és szeretnének is állni a művésztelep és a kortárs művészetek támogatása mellé, mert a szimpóziumnak csak úgy lesz jövője, ha van, aki átvegye ezt a stafétát is. A hosszú távú álmunk az, hogy egyszer létrejőjön itt egy kortárs múzeum. Már azt is kigondoltuk, hogy nézne ki a galéria, lenne hozzá egy kis kávézó... az ötlet és tárlat anyaga megvan, és ha lesz hozzá tőke, mi készen állunk rá, hogy létrehozzunk egy állandó világkiállítást Kendlimajorban.